

Dokument nr. 8:11

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om omorganisering av Norsk rikskringkasting (NRK), og avvikling av ordningen med fjernsynslisens

Til Stortinget

BAKGRUNN

Norsk rikskringkasting (NRK) hadde i mange år monopol på kringkasting av tv og radio. Monopolet var begrunnet med at kun et lisensfinansiert monopol ville kunne gi riksdekkende allmennkringkasting av god kvalitet, og på like vilkår. Dette monopolet har gradvis blitt brutt opp, som følge av teknologiske muligheter og et sterkt ønske i befolkningen om større valgfrihet i programtilbudet. En flora av lokale og nasjonale radiostasjoner, sammen med flere riksdekkende kommersielle tv-kanaler har vist seg levedyktige. Ved konsesjonstildelinger har det ofte blitt stilt krav til innhold, og i noen slike tilfeller har kravene i realiteten medført nye allmennkringkastingskanaler. Den store økningen i radio- og fjernsynstilbud har gitt forbrukerne en stor frihet til å velge. Utviklingen viser også at frihet i eteren stimulerer mangfold og kvalitet.

Konkurransen innen radio- og fjernsynsbransjen hemmes imidlertid av at markedet i stor grad domineres av det tidligere statsmonopolet. Dette skyldes i særlig grad de investeringer fellesskapet har gjort i denne virksomheten, og den finansieringsordning man har for NRKs virksomhet. Med en inntektsside som i stor grad er skjermet fra svingninger, og en særstilling i forhold til det politiske miljø (her er det nok å nevne at kulturministeren er NRKs generalforsamling), har NRK flere store konkurransefortrinn fremfor sine rent kommersielle konkurrenter. Det er

trolig at uten disse konkurransefortrinn vil NRKs konkurrenter i større grad bli i stand til å betjene også de smale seergrupper.

Forslagsstillerne mener at en fri og uavhengig presse er en forutsetning for demokratiet, ytringsfriheten og rettsstaten. For å sikre konkurranse og mangfold i mediene vil forlagsstillerne arbeide for størst mulig grad av etableringsfrihet i medienæringen.

Forslagsstillerne ønsker å redusere og på sikt fjerne lisensavgiften NRK innkrever. Så lenge NRK-lisensen eksisterer, må også NRK2 gjøres tilgjengelig for alle. Det er viktig at myndighetene legger til rette for god konkurranse mellom leverandørene av kringkastingstjenester til forbrukerne.

NRK hadde i 2004 en inntekt fra lisens på 3,3 mrd. kroner fra 1,757 mill. lisenspliktige husstander. De andre inntektene var på 337 mill. kroner. Sammenligner man for eksempel med TV2-gruppens inntekter (i 2003) på 1,6 mrd. kroner, er det tydelig at NRK har en langt bedre økonomisk posisjon. Denne posisjonen kan brukes til å finansiere satsinger som kommersielle aktører ikke kan bære, noe som er sterkt konkurransevidende. Et eksempel er den nylig kunngjorte satsing på en egen nyhetskanal som kan realiseres som følge av NRKs allerede sterke markedsposisjon.

Systemet med en tvungen fjernsynslisens som finansieringsgrunnlag gir NRK et klart konkurransefortrinn. Denne "avgift" føles imidlertid sterkt urimelig av mange forbrukere som ikke benytter seg av NRKs produkt. Et eksempel på dette er alle de som ikke har muligheten til å se NRK2 fordi de bor utenfor dekningsområdet. I St.meld. nr. 44 (2002-2003) om digitalt bakkenett for fjernsyn, blir NRK2s bakdekning anslått til kun 52 pst. En sammenligning kunne være at alle avislesere ble tvunget til å tegne abonnement på en bestemt avis, før de fikk lov til å

lese andre aviser. Parallelt har NRK sterke restriksjoner på reklame- og brukerfinansiering, som andre kommersielle konkurrenter ikke har. Dette påvirker aktørenes forretningsmodeller ulikt, noe som motvirker virksom konkurranse.

Ideelt sett burde det være slik at konsesjoner for etermedia kun gis som en formalitet.

I et moderne samfunn kan det vanskelig sees å være behov for at det offentlige skal engasjere seg i medievirksomheten. Det offentlige bør derfor selge seg ut av mediekonsern som NRK. Dette kan for eksempel gjøres ved at man splitter opp NRK i flere aksjeselskap, og selger virksomheten til private interessenter. En oppsplitting vil forhindre at et marked som blir dominert av en sterk statlige aktør, blir erstattet av et marked dominert av en sterk privat aktør.

I dag finnes det i hvert fall fire ulike distribusjonsformer for tv og radio. Det analoge bakkenettet for tv er det eldste og har i dag en synkende markedsandel (under 30 pst.), mens kabelnett og parabolantennener deler det meste av resten av tv-markedet. I tillegg har den nyeste distribusjonskanalen - bredbånd - en liten, men sterkt voksende markedsandel. Stortingsflertallet har, mot Fremskrittspartiets stemmer, vedtatt at det skal bygges et digitalt bakkenett som erstatning for det analoge. Dette vil mest sannsynlig aldri kunne bære seg bedriftsøkonomisk, og kostnadene vil bli dyttet over på alle de mange som er pliktig til å betale NRK-lisensen. Et digitalt bakkenett er estimert til å koste mellom 750 mill. og 1,4 mrd. kroner - i utbygging. En så stor investering som utbygging av digitalt bakkenett utgjør, innebærer en risiko som et offentlig eid selskap finansiert ved et tvangsabonnement ikke bør ta. I tillegg kommer kostnadene til mottakerbokser - 1 500 kroner per husstand.

Per i dag er det kun selskapet Norsk Televisjon (NTV) som søker konsesjon for digitalt bakkenett. NTV er eid, med like deler, av NRK, TV2 og Telenor. Det er lite heldig, ut fra et konkurransehensyn, at

de to sterkeste kanalene skal få kontroll på distribusjonen. Den tredje parten, Telenor, har i tillegg kontroll over store deler av den øvrige fjernsynsdistribusjonen (Canal digital som driver med satellitt-tv, kabel-tv og Internett-tv).

En stor frihet i eteren innebærer selvfølgelig at de landsdekkende kringkastingsselskapene må underlegges spesielle bestemmelser for at myndighetene skal kunne formidle nødvendig informasjon i krisesituasjoner (f.eks. krig, naturkatastrofer mv.). Dette forhold må sikres ved egne avtaler med selskapene. I dag har det offentlige en avtale med TV2, og utgifter til dette (for både NRK og TV2) bevilges over kapittel 336 post 70. Det må ansees som uproblematisk å opprette slik avtale med eventuelle kjøpere av NRK.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om oppsplitting og nedsalg av NRK på en slik måte at virksom konkurranse oppnås og kulturpolitiske mål ivaretas.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om gradvis avvikling av ordningen med fjernsynslisens.

III

Stortinget ber Regjeringen forhandle frem avtaler med kringkastingsselskapene som gir myndighetene råderett til å bruke etermediene i spesielle krisesituasjoner.

25. oktober 2006